

Številka vsak četrtek in petek s počitnicami v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 25 din, za leto 12-50 din, četrtek 20 din. Izven Jugoslavije 50 din. Naročnina se pošilja na upravišče "Slovenski Gospodarski" v Mariboru, Koroška cesta 5. Če se dopiše do oddaje, naročnina se plačuje vnaprej. Naročnina 25 din. Telefon internon 21. 225.

Posredovanje številke sime i din.

Polnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta 5. Naložba se ne vrača. Upravišče sprejema naročnina, izdane in reklamacije. Člene inzeratov po dogovoru. Za večkratno ogledni primeren popust. Nemaški tekmarji so pošiljali pošte. Časovni red in pošiljanje traja ljubljana št. 22. 215. Telefon internon št. 215.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

17. številka

MARIBOR, dne 12. aprila 1923.

57. letnik

Kaj bo?

V ponedeljek, 16. aprila ob 9. uri dopoldne imajo novoizvoljeni poslanci prvo sejo v narodni skupščini (državnem zboru) v Beogradu. Vse je radovedno, kaj bo sedaj. Ali je upati, da se uresničijo zahteve naših volilcev? Ali bo parlament deloval? Na ta vprašanja kratak odgovor: Ako ima Pašič s svojimi radikali resen namen, da v naši državi pride do sporazuma med tremi brati, ako se bo upoštevalo upravičene zahteve Slovencev in Hrvatov, potem bo prišlo v parlamentu do resnega in rednega dela in potem pridejo tudi narodi med seboj do sporazuma.

Glavni dve naši zahtevi sta: avtonomija, red v državnem gospodarstvu in pa kruh trpečim stanovom. Vse to pa ni odvisno le od nas, ampak od dobre volje Pašičeve radikalne stranke. Če je staremu Pašiču za sporazum, mir in red ter blagostanje in zadovoljnost stanov v državi, potem bo moral poslušati kralja Aleksandra, ki po poročilih iz Beograda sam želi, da se sporazumejo vsi trije narodi v državi. Kakor smo namreč izvedeli iz zanesljivega vira, so se na kraljevo željo zbrali te dni v mestu Brod ob Savi odposlanci vladne radikalne, Radičeve, Korošičeve in Spašihove skupine poslancev, da se posvetujejo o sporazumu. Dasi ravno z ozirom na centralistično stališče do Pašičevih radikalov nimamo prav posebnega zaupanja, da bi se dosegel sporazum, vendar izražamo željo, da se sedanjim brezupnim razmeram v državi napravi konec. Ako hoče vlada napraviti konec meznosti draginji, če hoče dvigniti valuto (vrednost denarja), zadovoljiti Slovence in Hrvate in s tem zagotoviti obstoj naše države, potem bo Pašič moral odnehati in se sporazumeti z nami in Hrvati.

Poslanci SLS so pripravljene za pameten bratski sporazum, a le pod pogojem, da se našemu narodu zagotovi zahtevana svoboda in pravice. Samo plačevati, samo hlapčevati pa ne maramo!

Za kakšne drobtine ali častna mesta ali osebni dobiček niti vlada, niti kdo drugi naših zastopnikov ne dobi.

Sijajno zborovanje naše stranke v Mariboru.

Na belo nedeljo se je zbralo v Mariboru iz vseh delov Slov. Štajerske vključno skrajno slabemu vremenu lepo število naših pristaev. Po končani sv. maši so se podali zborovalci h Gambirju, kjer se je vršil shod. Zborovanje je otvoril poslanec Vesenjaj in predlagal za predsednika dr. Leskovec iz Maribora.

Kot prvi govornik je nastopil poslanec Vesenjaj, ki je v navdušeno jedrnatih besedah poročal o političnem položaju v naši državi od volitev pa do danes. Zmage Slovencev in Hrvatov, ki so se strnili po volitvah v skupni blok, je strah sedanje vlade, je povdarjal govornik in radi tega raznašajo v javnost razne grožnje, s katerimi bi radi preplašili Slovence in Hrvate, ki zahtevajo samostojnost.

Takoj po volitvah je poslal Pašič svoje posredovalce k Slovincem in Hrvatom. Ti Pašičevi odposlanci so obljubljali Slovincem in Hrvatom razne ministrske stolčke in velike župane, a dobili so od obeh odgovor: Slovenci in Hrvati odklanjajo vse Pašičeve koritarke cukerečke in bodo šli v vlado le tedaj, ako se jim od najvišje strani zagotovi samostojnost. Ko Pašičeva vlada ni nič dosegla s cukerkami, pa začne groziti, da bodo Slovence in Hrvate odrezali od Jugoslavije in pred odrezanjem jim še to pobrali, kar imajo. Vsi trezari Slovenci in Hrvati pa vemo, da nas srbski radikali ne morejo odrezati, ampak da spada to vprašanje pod svetovno razsodbo. Z odrezanjem Slovencev in Hrvatov pa bi si Srbi odrezali žep, iz katerega so doslej le vedno jemali, a v njega pa prav nič devali.

Ker grožnja z odrezanjem ni držala, pa pravijo, da bodo nasilnim putem: s policijo, bajoneti, razbojniško Orjuno in Sokoli ugnali Slovence in Hrvate.

A tudi sile se ne bosta ustrašila Slovenec in Hrvat, ampak ne bosta odnehala od zahteve po samostojnosti.

Burno pozdravljen je končal gospod poslanec svoj jedrnat govor s pozivom na zborovalce k zvestobi in vstrajnosti.

Za poslancem Vesenjajkom je govoril o gospodarsko-finančnem stanju poslanec Pušenjak. S številkami je dokazoval, koliko plačuje Slovenija več davkov, nego jej jih predpisuje državni proračun in celo več nego Srbija.

Za gosp. Pušenjakom je omenil razbojniški nastop orjunciev v Slovenski Bistrici poslanec Žebot, ki je še v kratkih besedah povdaril, kako so potom volitev Slovenci izvršili zedinjenje slovenskega delovnega ljudstva v okviru SLS.

Nato sta bili sprejeti in sicer enoglasno sledeči dve resoluciji:

1. Zbor SLS mariborskega okrožja zbran dne 8. 4. 1923 v Mariboru, naroča izvoljenim poslancem SLS, da pod nobenim pogojem ne odnehajo od glavne zahteve SLS, od zahteve po zakonodajni avtonomiji Slovenije in da odlelanjajo sodelovanje v vsaki vladi, ki ne bi dala zadostnega jamstva za izpolnitev te zahteve.

Zahtevamo, da vlada takoj potrebno ukrene, da od strani grožčo gospodarsko propast Slovenije, ki grozi kmet-skemu ljudstvu in da zboljša naravnost neznošen položaj vseh delovnih slojev, posebej državnih nameščenecv in železničarjev, invalidov in drugih trpečih, ki postaja vsled brezbriznosti vlade tako kritično, da ogroža objektivnost in nepristranost naše državne uprave in s tem tudi avtoriteto državnih oblasti.

Zbor SLS zagotavlja Jugoslovanski klub, da je slovensko ljudstvo voljno vstrajati v boju za te svoje zahteve do skrajnosti in da se ne plaši nobenih žrtv pri dosegu teh svojih zahtev.

2. Zbor pozdravlja blok Slovencev in Hrvatov kot parlamentarno zvezo.

Po sprejetih resolucijah so še govorili poslanci: Davorin Krajnc, Falež, Bedjanič in prekmurki poslanec Geza Šifnar, katerega so zborovalci najbolj navdušeno pozdravljali.

Po več kot dvehurnem zborovanju so se zborovalci mirno razšli.

Belonedeljsko zborovanje nam je zopet lep dokaz navdušenja našega ljudstva za poglavitno zahtevo Slovencev in Hrvatov, ki je in ostane: dajte nam samostojnost in šele potem vas bomo podprli pri vladi!

Orjunaško divjaštvo v Slovenski Bistrici.

Našim bralcem je dovolj dobro znano, da je prosto zidar in velesrb Pribičević ustanovil društvo, s katerim hoče strahovati, pobiti in uničiti vse, kar diši po krščanstvu, slovenskem ali hrvaškem. Ta organizacija se imenuje Orjuna. Tudi v naše slovenske kraje so zanesli to cigansko Pribičevićevo kugo. Uničenje strojev Cirilove tiskarne, napadi na posamezne osebe, divjanje, grožnje in vse take ljubeznjivosti so v naših krajih na dnevnem redu. To divjaštvo so v naše kraje zanesli Kukovčevi in Žerjavovi demokrati z namenom, da bodo naše ljudi s silo privedli v Kukovčev stranko.

Orjuna je velesrbska in protozidarska organizacija. Zategadelj bi rada uničila vse, kar se protivi posrbljenju in razkristjanjenju. V tej organizaciji so povučini potepuhi, ljudje, ki se hočejo z lenuharenjem in političnim rokovnjaštvom služiti kruhu. V Orjuni najdemo ljudi sumljive preteklosti. Ker so demokrati in orjunci pri volitvah 18. marca propadli, kakor so dolgi in široki, se pripravljajo tem huje za bodoče volitve. Računajo s tem, da bo prišel na vlado zopet njih oče Pribičević in bodo tedaj s silo in krvjo vodili volitve in prišli na krmilo v državi, kakor fašisti v Italiji. Bog nas varuj teh divjakov!

Orjuna v Slov. Bistrici.

V Slov. Bistrici bi si tamošnji demokrati uradniki in učitelji ter nekateri trgovski nastavljenici radi že pred tedni ustanovili Orjuno, da bi z njo "strahovali" naše pošteno prebivalstvo v mestu in po okraju. Prvo in drugokrat se jim je ustanovitev Orjune preprečila. Naši so prišli v takem številu, da so morali orjunci pobrati svoja šila in kopita.

Orjunci od vseh strani prihajajo v Slov. Bistrico.

Duševni vodja mariborske Orjune, advokatski pisar dr. Reisman je sestavil načrt za pohod Orjune v Slov. Bistrico. Pozvali so orjunce iz Ljubljane in iz Zagreba ter Maribora za soboto, dne 7. aprila zvečer, ko Bistričani na to niso bili pripravljani. Iz juga so se pripeljali orjunski razbojniki z vlakom, a iz Maribora s tovornimi avtomobili. Oboroženi so bili z ročnimi granatami, revolverji, gorjačami in drugim razbojniškim orožjem. Napadli so na cesti vsakega mirnega človeka: kmete z vozovi, kolesarje in potnike. Na Tržaški cesti so streljali za poljčanskim organistom, nadalje za g. Vregom, v mestu pa so divjali za posestnikom g. Jerovšekom. Blizu Juhartove hiše so se brez poviada lotili mirnega fanta in ko jim je ušel, so streljali za njim.

Gostilna "Beograd", orjunski brolg.

Zbirališče orjunciev je bila zopet gostilna "Beograd" (prej "Avstrija"). Gostilničarka je vedela, da s tem, ako da divjakom-orjuncem na razpolago prostoro, nastopi proti poštemu domačemu ljudstvu. A kljub temu jim je dala prostor. S tem je izjavila, da ne mara več denarja naših ljudi. Za predsednika Orjune bil izvoljen dr. Dernovšek, koncipijent pri advokatu dr. Pučniku. V odboru so: okrajni živinozdravnik Škofič, ključavničar Gumzej, štirje učitelji, tajnik hra nilnice Sajko ter trgovec Pinter Alojz mlajši in Rudolf Železnik.

Divjanje orjunciev po ulicah.

Po občnem zboru Orjune so orjunci — bilo jih je okoli 300 — priredili divjanje po bistriških ulicah. — Temna noč je bila kakor nalašč za te divjake. Omenimo, da so vse dohode v mesto zastražili. Orožništvo

je bil brez moči. Sam orožniški poveljnik g. major Bunc je bil priča orjunskega divjaštva. Orjunci so se razdelili v čete in so hodili oboroženi z revolverji, ročnimi granatami in okovanimi gorjačami po ulicah in od hiše do hiše. Streljali so na vse strani, metali kamenje in pobijali šipe poštemim a neljubim jim meščanom. Kričali so kakor obsedeni. Posebno je divljal neki Škerjanc (železniški uslužbenec iz Maribora). Tuljenje je bilo podobno glasovom lačnih volkov in hijen.

Bomba. — Zrtve.

Gostilna Neuhold v sredi mesta je bila tako srečna, da je dobila orjunske bombe (ročne granate). Roparska orjunska družba se je kričaje ustavila okoli pol 9. ure zvečer pred gostilno. Tam je pred gostilno stalo nekaj ljudi, ki so se pred divjaki umaknili in odšli v vežo. Divjaki so navalili na velika vrata. V tem trenutku je že tudi padla bomba v vežo in eksplodirala. Od bombe je bilo ranjenih 6 oseb, 4 od teh težko, da so jih morali prepeljati v bolnico. Imena ranjenih so: Iv. Soršak iz Vrhloge (smrtnonevarno ranjen), Podplatnik Anton, kovaški pomočnik pri g. Verniku v Kovačivasi (tudi težko ranjen), I. Pečovnik p. d. Marot iz Smartna (ki se je vračal iz dela domov), Lunežnik Filip iz Kovače vasi, Polc Simon iz Bistrice (rodbinski oče, slabotna in mirna oseba). Orjunci se za ranjence in žrtve niso zmenili, temveč so divjali naprej kakor obsedeni in stekli. Pridrveli so celo pred cerkev in so streljali ter metali kamenje na vse strani. Prebivalstvu celga slovenjebistriškega okraja javljamo, da so divjake pri njihovem razsajanju po Bistrici vodili: trgovec Alojzij Pinter mlajši, trgovec Batič, učitelj Čeh, Karbaš in Metlika, tajnik Sajko, mladi Novak in pisarji advokata dr. Pučnika, ter živinozdravnik Škofič. Pri divjanju so bili udeleženi tudi župan in trgovec Omerzu, ključavničar Gumzej, klepar Podhraški, trgovec Zeleznik in pek Zurman.

Ranjence pri Neuholdu je obvezal in jim nudil prvo pomoč zdravnik dr. Jagodič.

Odhod divjakov.

Kakor so divjaki pridrveli, tako so tudi odšli iz Slov. Bistrice kot rokovanjači. Odpeljali so se s tovornimi avtomobili okoli polnoči v Maribor in na druge kraje. Pri odhodu so orjunci tako kričali, tulili in streljali, da je še drugi dan bilo prebivalstvo razburjeno in zbegano, posebno mladina.

Učitelji, uradniki in trgovci vodje Orjune.

Ljudstvo se z začudenjem povprašuje, kako more vlada dopustiti take divjaške organizacije. Se večje začudenje pa vlada med poštemim prebivalstvom, da so Orjuno v naše kraje zanesli ljudje, ki žive in so plačani od ljudstva: demokratski učitelji, uradniki in trgovci.

Za konec povdarjamo soglasno sodbo vsega poštemega ljudstva: Divjaški Orjunci se mora napraviti konec. Ako oblast in vlada tega neče, bo ljudstvo samo napravilo ljudsko sodbo. Bojni klic, ki bo zadonel, bo hujši, nego si ga predstavljajo voditelji Orjune.

ZOPET PRITOŽBE NASIH VOJAKOV.

V parlamentu je bil lansko leto aprila meseca velik boj za naše fante-vojake. Naši poslanci so tistikrat tako odločno nastopili, da s eje vojni minister general Vašič končno vendarle udal in izdal strogo naredbo, da bo vsak oficir, ki grdo ravna s fanti, strogo kaznovan in odpusčen iz armade. Nekaj časa so se razmere v garnizijah res ohrnile na bolje.

Sedaj pa prihajajo zopet v veliki meri pritožbe, da se v nekaterih vojašnicah v Makedoniji, Srbiji, Bosni in Vojvodini tako ravna z našimi mladeniči, da to ravnanje ni vredno človeka. Gotovo je nekaj teh pritožb pretiranih, a velika večina je resnična. V "Slovenskem Gospodarju" ne smemo priobčevati teh pritožb, ker bi bili sigurno zaplenjeni. Resnica v Jugoslaviji bude v oči. A starše in vojake samo prosimo, da pošljejo vse pritožbe našim poslancem ali pa naravnost na naslov: "Jugoslovanski klub, Beograd, Narodna skupščina". — Navesti morate natančne podatke: ime vojaka, njegov polk, garnizijo, ime oficirja ali podoficirja, ki je surovo ravnal z vojakom, dan dogodka in vse druge podrobnosti. Ako ni natančnih podatkov, tudi poslanci ne bodo mogli kaj resnega ukreniti.

PRED VOLITVAMI SO NAS POZNALI.

Pismo viničarja iz Slov. gorj.

Pred volitvami so prihajali iz Beograda neki ljudje, ki so se imenovali radikali. Pozneje smo izvedeli, da je to stranka, ki bi rada našo domovino spremenila v Veliko Srbijo. Za agenta ali hlapca te srbske stranke se je udinjal neki Verlič od St. Petra nize Maribora. Ta je dobil od srbskih radikalov 100.000 K, kakor se je sam hvalil. Zakaj? Da bi bil nas viničarje premočil in nas k srbski radikalni stranki zvalil. Obljubljal nam